Nr. 100. Sibiiu, Marţi, 29 August v. 1878. *Anul XXVI.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la:
Administraţiunea tipografiei archidiecesane, Sibiiu, strada Măcelarilor 47,
şi la espediţiunea de inserţiuni **Haasenstein & Vogler** in Viena, Praga, Budapesta etc. etc.
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiéză.

INSERŢIUNILE:
Pentru **odată** 7 cr., — **de două ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Bosnia şi Erţegovina.

Scirile telegrafice din urmă ne fac descoperiri însemnate. Din tóte se vede că problema trupelor nóstre este cu mult mai grea decum se páré la început şi chiar şi după căderea capitalei Bosniei Seraievo.

Szapáry, până când dispunea numai de o divisiune, — după cum se ḑicea-redusă de trupe, fu succesiv respins din colţul nordostic al Bosniei până la Doboi. Ameninţat, când despre resărit, când despre méḑă nópte în posiţiunea dela Doboi, Szapáry, după sosirea sucursurilor, cari prefac divisiunea în corp de armată, ne spuneau telegramele, că are să trécă în ofensivă. După scirea acésta urméză o pausă. O telegramă dela Viena, datată din 7 Septemvre ḑice, că Szapáry anunciă: Continuând ofensiva în 5 l. c. urmă un atac asupra insurgenţilor. Lupta înverşunată contra posiţiunilor întărite cu şanţuri, dintre care cea mai tare a trebuit luată cu baioneta, a ţinut până în nópte. Trupele au bivuacat în posiţiunile luate dela inimic. Continuând ofensiva in 6 l. c. insurgenţii au părăsit cu totul posiţiunile lor întărite. Perderile nóstre nu sûnt neinsemnate. Drumul spre Maglai e liber. Desarmarea in Vranen, Maidan şi Cozaray urméză fără întrerupere.

Altă telegramă tot dela Viena anuncie oficial dela Doboi din 7 Septemvre: Inimicul bătut s'a retras după Sprezza. Szapáry ocupă drumul Gracianiţa Trbuc-Maglai şi fortifică posiţiunea acésta. Perderile dela 5 l. c. sûnt 65 morţi, 342 răniţi, 34 nu se află. Din Zavalie vine scirea oficială din 7 l. c.: Aḑi la améḑi luptă cerbicósă pe aripa dréptă, cele mai însemnate întărituri esterióre ale Bihaciului sûnt luate, posiţiunile dinaintea aripei stânge sûnt încă ocupate de inimic.

Dela 8 Septembre se telegraféză din Viena: Divisiunea 36: insciinţéză: Eri fu ocupat Priedorul între salutări simpatice din partea populaţiunei, după ce a urmat desarmarea în Novi şi în ţinutul din giur. În 6 l. c. a atacat gmrl Sametz pe insurgenţii în posiţiunea întărită la Kliuci şi i-a respins pe ţêrmul stâng al Sanei. După o luptă crâncenă, care a ţinut până nóptea, se luară dóuě şanţuri, precum şi grupa de case dela pólele despre méḑăḑi ale castelului. Trupele obosite au avut în 6 l. c. pausă. Perderile sûnt cam 150. În 7 l. c. pe la améḑi au atacat trupe turcesci, care veneau dela Livno, posiţiunea înaintată a brigadei Csikos dela hanul Prelogo. Atacul fu respins fără perderi şi într'un mod strălucit, eri fu ocupată Trebinie fără resistenţă. La podul Trebinicica avură loc vre-o câte-va puşcături între ai nostri şi Corieniţani însă fără perderi. Trupele turcesci au părăsit Trebinie.

Până aci telegramele.

Din telegramele aceste, combinate cu alte sciri de mai nainte se vede, că Szapáry era aprópe de a fi încunginrat şi despre méḑăḑi şi că insurgenţii vrea să taie şi în partea acésta comunicaţiunea corpului lui Szapáry cu cuartirul general din Seraievo. Se vede mai departe că pe un moment a şi succes insurgenţilor a trece sau preste Maglay sau pe alt undeva drumul du-şi vêrfurile până la Teşani, care este spre apus dela Maglai. După multă şi cruntă încordare insurgenţii sûnt respinşi dincolo de Sprezza, ne spun telegramele, şi adaug, cu satisfacţiune, că drumul Gracianiţa-Trbuc-Maglai este ocupat de trupele nóstre unde şi fortifică. Puterea inimicului, care apasă aşa de greu aripa stângă a trupelor nóstre, trebuie să fie considerabilă, dacă este în stare a ţiné acum corpul lui Szapáry în loc şi pe lângă acésta să ameninţe aşa de intensiv posiţiunile cele mai delicate a le trupelor nóstre, în cât nici comunicaţiunea principală nu este sigură. Abstragem dela concentrarea turcilor şi fortificarea lor la Bielina, de care atinserăm cu altă ocasiune şi avem în vedere numai luptele anunciate prin telegraf şi un raport privat dela batalionul al 4 de fortăreţe, care fu atăcat pe drumul dintre Maglai şi Vranduc când escorta 100 carě cu proviant (31 Aug.) spre Seraievo. Insurgenţii fură respinşi cu puţine perderi de ómeni din partea nóstră; 30 de insurgenţi au remas morţi pe loc; dară 60 din 100 cară fură cu tóte aceste pustiite de insurgenţi. Seriositatea situaţiunei cresce când cetim, că şi în nordvestul Bosniei apar mai cu îndrăsnélă insurgenţii decum ne spuneau scirile de mai nainte.

Din Novibazar se scriă la „P. Ll.“ că în defileurile dintre Serbia şi Muntenegro se adună şi se întăresc insurgenţii credincioşi Sultanului, cu alte cuvinte trupe regulate turcesci. Posiţiunea de acolo o ţin toţi de cea mai tare pentru că cu o mână de ómeni póte fi apărată contra unei armate întregi. Opt şanţuri şi 2 baterii, care se aşază în defileul de mai mulţi chilometri, fac posiţiunea aşa de tare încât nici nu se póte lua.

După raporturile ministerului de septembre 1878 se află următorii infanterişti şi adecă:

In spitalul de garnisónă din Viena Nr. 2.

Din regimentul „Alecsis“ Nr. 39.

Greu răniţi: Alecsandru Barmos, corporal; Sigmund Maclari; Iosif Cocă; Franz Juhaz; Andreas Toth şi Iacob Van;

Uşor răniţi: Danil Serzövici, corporal; Nicolae Coni; Alecsandru Gal; Alecsandru Bac; Ladislau Fodor; Ioan Copil; Ladislau Solmari; Petru Teches; Iosif Boros; Ferenz Ratz; Ilie Struza; Ioan Geţ; Laurenţiu Lata; Stefan Siloi; Alecsandru Naghi; Geza Suroni; Ioan Ciriac; Ioan Vanţ şi Franz Leiter;

Din regimentul „Alecsandru Cesarevici“ Nr. 61.

Greu răniţi; George Oprea; Sigmund Rechner;

Uşor răniţi; Ioan Savu; Nicolae Chihoic; George Mosoni; Ilie Ardelean; Simion Bellineanţ; Florea Dimitrievici; Mişco Macso; Ioan Gerell; Ilie Beşeniac; Matei Rotalinici; George Vrĕgĕtor şi Trivo Beicu;

In Spitalul de garnisónă din Budapesta Nr. 17.

Din regimentul „Alecsandru Cesarevici Nr. 61.

Numai Nicotin Bontea, uşor rănit.

Revista politică.

Sfêrşitul lui Septemvre *n.* nu mai este aşa departe. Vom vedé, dacă se adeveresc unele sciri modeste, că pe la sfêrşitul acestei luni se va intruni dieta Ungariei. Deocamdată se fac reparaturi în ministeriu. Contele Iul. Szapáry are să priméscă portfoliul vacant al comerciului, îndată după ce ministrul de interne Col. Tisza va veni restaurat dela băile de mare de la Ostende.

Ria şi Turcia încă n'a rĕposat de tot, este însă aprópe să 'şi dea cea de pe urmă suflare. Turcii s'au făcut în cele din urmă de cătră pădure. Ei nu se află în posiţiune, de a primi condiţiunile Austro-Ungariei. Pórta, care până acum se luptă pe sub ascuns cu Austro-Ungaria, trebuie că s'a săturat de acest joc şi voiesce, ca să dea pe faţă intenţiunile ce le are. Se susţine din mai multe părţi, că Russia ar fi acea putere, care însuflă îndrăsnélă Turciei. La suposiţiunea acésta a contribuit fórte mult o convorbire ce avù loc în 5 Septemvre n. între Sultanul şi ambasadorul rusesc, care ţinù mai mult de o óră. Mai departe a contribuit scirea colportată,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

FOIŢA.

Dumbrava Roşie.

Cercetare critică.

(Urmare.)

Alecsandri nu este cel ântâiu care a prins a culege şi a cânta faptele însemnate în istoria nóstră. Nu numai avem poemul lui C. Negruzzi, Aprodul Purice, dar câte vechi balade care spun despre trecut! Ca şi ele, şi pe urmele Aprodului Purice, Dumbrava Roşie amintesce un timp, care a mişcat închipuirea populară, care a dat nascere la cele mai multe din legendele nóstre. Acest timp póte fi chemat „epoca eroică“ a ţĕrii nóstre. Acest cuvênt să nu pară pré umflat! Tóte popórĕle, cele mai mici, ca şi cele mari, au acea vêrstă eroică, acele ḑile de asprime, în care viéţa este o luptă necunoscută şi ca un rĕsboiu fără sfêrşit. Cu popórĕle mici se întêmplă însă ca şi cu ómenii necunoscuţi, a căror acte, ori cât ar fi de mari, rĕmân cu dênşii în întunerec! În acéstă nópte se ascund popórĕle, a căror rol este puţin însemnat; dar, pentrucă nu au un nume resunător, viéţa lor nu a fost mai puţin espusă la năvăliri, la lupte, la dureri, la suferinţe, la tot, ce compune drumul omenesc! Pentru noi, dacă trecutul, chiar în ḑilele cele mai bune, nu a cumpănit mult în istoria lumei, pătimirea nu a fost mai uşóră pe acest teatru obscur de rĕsboiu! Vechii români, asemĕnaţi cu stejarii, atât de Dumbrava Roşie, cât şi de Baladele populare, acesti stejari au crescut pe un pământ brăzdat de adversitate! Cronicele nóstre modeste nu au putut întinde pe dênşii ca o umbră de glorie; dar noi, care le datorăm esistenţa nóstră, nu avem decât mai mult drept de a priví, cu viu şi scump interes, tot ce odinióră a încercat, în tăcere, bărbăţia lor! Trebue să ne mutăm cu gândul în acele timpuri pentru a înţelege bine Dumbrava Roşie; trebue să mergem în România de altă dată, în asprele ei ḑile de năvălire şi de primejdie. Nu voiu să vorbesc despre începuturile nóstre, când micul nostru popor, silit a se retrage prin munţi, păstra in adêncul văilor, amintirile, tradiţiile sale; când numai credinţa îl susţiné, numai speranţa îi vorbea de ḑile mai bune; istoria acelor timpuri se resumă în dóuě cuvinte; suferinţă şi aşteptare! Dar, în urmă, în secului XIV, îndată după întocmirea lor în staturi, Românii sûnt siliţi a-şi apĕra pământul în contra popórĕlor vecine. Viéţa lor se petrece cu arma în mână. Precum astăḑi, sciinţa, faţă cu înmulţirea instrumentelor de distrugere, introduce pretutindenea serviţiul obligător şi universal, asemenea odată înarmarea obştéscă era o barbară necesitate, care se impunea prin puterea împregiurărilor. Nici tratatele subsemnate cu rea credinţă, nu putéu aduce linisce, siguranţă. A încheia pace, era a face un jurământ de rĕsbunare, şi a nu cruţa nimica pentru a'l îndepliní. Şi Românii, care lung timp ceruse Carpaţilor un adăpost, respirând aerul viu al munţilor, privind formele lor înălţate spre cer, au fost întreţinut şi desvoltat pe aceste piscuri, amorul vieţii libere şi neatêrnate. Ei mai avéu încă un lucru, care va numĕra totdéuna între cele mai puternice mijlóce de apĕrare, patriotismul, sau cum se ḑicea atuncea, dragostea moşiei. Cuprinşi de aceste sentimente şi deprinşi la luptă, pentrucă în luptă erau crescuţi, trecuţi, oţeliţi prin vijelii, ei au sciut, în acele grele vremi, a se lupta, cu o stăruinţă neobosită, pentru legea şi patria lor. Luptele, ce au purtat, fără nici un sprigin de dinafară, cu puterile lor numai, cu micul lor numĕr, au, vĕḑute din depărtare ceva mare, eroic, mai cu samă când erau conduşi de un Domn, care întrecea cu mult mĕsura comună, de biruitorul lui Matias Corvinul. Acest Domn, Stefan cel Mare, sumeţ şi prudent, ager şi hotărît, totdéuna biruitor, devenind legendar, este eroul acestui poem, predomnind totul prin figura sa mărĕţă, ocupând pretutindenea cel întâiu plan, în vreme când în fondul tabloului, la vuetul năvălirii, se mişcă ţĕra, atât cea înarmată, alergând la hotarĕ pentru a oprí dujmanul pe pragul moşiei, cât şi ţĕra, în suspin în lacremi, femeile, copii, bĕtrânii, luând drumul cătră monăstiri, singurii marturi rĕmaşi din acele timpuri, locaşuri de dóuě ori sfinte, care adăposteau credinţa, şi apĕrau slăbiciunea.

însă până acum neconstatată, că sultanul are intenţiunea de a trimite pe fratele sĕu Rehad Efendi la Livadia să salute pe Ţarul rusesc. În fine contribue la presupunerea de o apropiare între Constantinopole şi St. Petersburg ocuparea Batumului din partea Ruşilor fără de nici o resistenţă.

Drept corolariu la presupunerile aceste se adaug scirile, că Pórta trimite neîntrerupt trupe regulate spre Novibazar şi Mitroviţa.

Un alt nuor se semnaléză pe orizontul politic al monarchiei nóstre. Italia cu manevrele ei cele mari din nordul ei, se pare unora, că nu voiesce, nici mai mult nici mai puţin, decât să amenințe. Se citéză, spre sfêrşitul de a da temerei acesteia credibilitate, din ḑiare italiane, cari predică rĕsboiu contra Austro-Ungariei, se citéză epistole de ale lui Garibaldi, cari sûnt scrise iarăşi în ton rĕsboios. „P. Ll.“ află de cuviinţă a da, într'un articul de fond, o lecţiune aspră Italianilor pentru atitudinea lor faţă cu Austro-Ungaria, amenințându'i cu constelaţiuni, cari vor fi numai în detrimentul Italiei, dacă acésta s'ar încerca a se face agresivă faţă cu monarchia nóstră.

„Fremden Blat“, mai în acelaş timp, pâşesce fórte energic contra tuturor alarmatórelor cu Italia şi demustră, că manevrele italiane nu cuprind nimica ostil pentru Austro Ungaria, de óre ce şi de astădată sûnt oficieri austro-unguresci învitaţi a asista la manevre.

Casus belli cu Italia 'l găsesc unele foi în omorul, ce s'a comis acum de curênd în Bosnia, cărui a căḑut victimă consulul italian Perrod. Însă acest consul, după câte se sciu până acum, fu omorît de Bosniacii, cari nu erau în periferia trupelor de ocupaţiune austro-unguresci, şi aşa Austro-Ungaria nu are nici o res- [illegible] de la Viena a mulţămit guvernului austro-ungurese pentru dispoşiţiunile făcute spre eruarea culpabililor.

În Paris s'au arestat mai mulţi participanţi la congresul socialistilor, între care şi un némţ din Lipsca.

În Roma este întrunit congresul orientaliştilor.

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Român.“

Timişóra, în 4 Sept. n. (*Adunarea generală a alumneului rom. naţ. din Timisóra*) s'au ţinut în 2 ale cur. şi cu bucurie constatez, că de astă dată a fost aşa de cercetată, precum de mulţi ani nu a fost. Dovadă, că institutul acesta se bucură de simpatiile onor. public precum într'adevĕr merită, şi mai vêrtos în timpii cesti rei şi grei.

Între cele mai momentuóse otăriri, ce au adus adunarea gen. numĕră următórele: Socoţile anuali s'au aflat în ordine; averea institutului se cuprinde în 6930 fl. 33 cr. v. a. — afară de cea periclitată (1890 fl.) în masa concursuală a institutului falat „Geverbe Bank.“ — „Societatea corului vocal“ ce se înfiinţase pe la anul 1869, încetând a mai esiste, au cedat tótă averea ei „Alumneului,“ carea se cuprinde în pretensiuni circa 500 fl. v. a. un forte piano şi altele. — Ca institutul alumneal se devină cu atât mai curênd şi mai tare asigurat în esistinţa sa, adunarea a decis, ca până atunci, până când averea „Alumneului“ nu va ajunge la 10 mii de flor. v. a. să nu mai distribue ajutórele îndatinate. Acéstă otărire este fórte salutare pentru institut, căci abia va dura 2, mult 3 ani, până când capitalul sĕu va ajunge la suma otărîtă, şi atunci numitul institut nu numai că 'şi va avé asigurată esistinţa sa, nu numai că va fi într'adevĕr întemeiat, ci îndată va puté revĕrsa mai multe şi mai mănóse binefaceri pentru numĕroşii studenţi lipsiţi de mijlócele materiali. Conform statutelor comitetul alumneal se alege pe 3 ani, şi fiindcă în anul acesta espirase terminul pentru carele fusese ales comitetul vechiu, — cu asta ocasiune se făcù şi restaurarea lui. S'au reales cu unanimitate de voturi rvd. d. protopop Meletiu Dreghiciu de preşedinte, Iuon Radneanţu de notar, P. Rotar de casar, G. Trăilă (preot gr. cat.) de controlor şi încă alţi 8 membri.

Tot în acea ḑi séra se ţinù şi o [illegible] teatrului nou (Redoute) în favorea institutului alumneal. Petrecerea în sine a succes preste aşteptare, se adunase un numĕr frumos de familii române, încât totul era un ce fórte familiar şi cordial. Spaţiósele salóne făceau pe mulţi să crédă, că numĕrul celor adunaţi este cam mic, dară acela era pré destul pentru a corespunde scopului şi întreprinderei, dovédă la acésta este acea circumstanţă, că numai vĕrsatul zorilor, pe unii chiar resăritul sórelui i-a putut face să se despartă de ele. Despre venitul acestei petreceri sper, că comitetul respectiv va reporta on. public.

P. R.

Protocólele Congresului din Berlin.

Protocolul Nr. 9.

Şedinţa din 29 Iuniu 1878.

(Urmare).

Décă naţiuni mari şi bogate cu cari mica Grecie nu se póte nici-o-dată mĕsura, a simţit în circumstanţele analoge, consecinţele oneróse a unor asemenea cheltueli, este fórte natural ca sĕrmanul regat elenic, care nu o dată s'a vĕḑut nevoit de a se supune unor asemenea obligaţiuni, cari astăḑi hrănesce pe teritoriul său trei ḑeci de mii refugiaţi şi trebue să se ocupe cu pregătiri, întrecênd puterile sale, nu este de mirare ca acel regat, nu numai să sufere de povara unor cheltueli de acéstă natură, dar încă se piară sub greutatea lor.

„Guvernul Majestăţei Sale pĕtruns de convincţiunea nestrămutată, că o asemenea stare de lucruri nu ar mai putea dura, crede de datoria sa, de a nu negliga urgenta espunere a acestei situaţiuni, înaintea Congresului, şi de a 'l ruga, să binevoiască a aduce remediul necesar pentru înlăturarea causelor, cari au preparat ḑisa situaţiune.“

Preşedintele ḑice, că espunerea ce Congresul a ascultat acum, se va imprima şi distribui şi, în urmă, se va supune la esaminarea atentă a Congresului.

D. Rangabé face apoi nisce apreciări complimentare, şi insistă mai cu sémă asupra progresurilor realisate în Grecia, de la proclamarea independinţei, asupra dificultăţilor, ce strîmtorarea teritoriului, agitaţiunile permanente ale provinciilor vecine de aceiaşi rasă, a adus necontenit, împedicând astfel prosperarea şi desvoltarea Regatului Elen.

Escelenţa Sa afirmă din nou, că întinderile de teritoriu cerute de colegul seu, sûnt nu numai necesarii esistenţei Greciei chiar, dar şi păcei Orientului.

Preşedintele rĕspunde, că Congresul îndată ce va fi studiat consideraţiunile presentate de către d-nii representanţi eleni, le va comunica resultatul deliberaţiunilor sale. Dênsul anunciă, că concursul lor le va fi [illegible]tru ca a bine-voit să respunḑă învitaţiunei ce li s'a făcut de către Congres.

D nii Delyanis şi Rangabé retrăgêndu-se, Congresul avênd la ordinea ḑilei art. V şi art. XIX al tratatului de la San-Stefano, privitor la România, încep esaminarea acelor articole.

Lordul Salisbury, reamintind cestiunea pusă în şedinţa precedentă, propune a se lua resoluţiunea, décă representanţii României vor fi ascultaţi de către Congres. Pentru Escelenţa Sa, Înaltă Adunare, după ce a ascultat delegaţii unei naţiuni, cari reclamă nisce provincii strĕine, s'ar arĕta echitabilă, ascultând şi pe representanţii unei ţĕri, a cărei dorinţă este de a păstra un teritoriu ce 'i aparţine.

Comitele Corti declară, că se unesce cu totul cu opiniunea esprimată de către colegul său representantul Angliei.

Principele de Bismarck nu crede, că admiterea Românilor din punctul de vedere al isbândei lucrărilor Congresului, să presinte acelaşi interes, ca admiterea Grecilor, a căror pretenţiuni, ori-ce resultat ar avea, nu ar putea să aibă o influinţă aşa de considerabilă asupra deliberaţiunilor Congresului. Alteţa Sa este plecat a crede, că ar fi bine să nu se îmulţéscă dificultăţile ce acéstă Înaltă Adunare găsesce în opera sa de pacificare, prin admiterea delegaţilor români, a căror reclamaţiuni, cunoscute de mai nainte, nu par de natură a înlesni buna înţelegere; cu tóte acestea, de óre-ce cestiunea a fost pusă înainte, domnia sa să crede dator a o supune sufragiului colegilor săi.

Comitele Şuvalov stabilesce deosebirea ce esistă între Grecia, stat independent, şi România, a cărei independinţă nu este încă recunoscută de către Europa. Ar fi mai multă analogie între Grecia şi Serbia, care, în urma declaraţiunei Congresului, a fost liberată, perḑênd caracterul său de Stat vasal şi, cu tóte acestea, Înalta Adunare, nu a admis pe delegaţii sêrbi.

Preşedintele, adresându-se la secretariat pentru a cunósce, décă cererea de admitere la Congres, emanĕ dela guvernul Principatului român, Comitele Corti constată, că petiţiunea este subsemnată de doi ministri ai Principelui Carol, şi că, conform procedurei adoptate de către Congres, acest document este introdus şi recomandat de către lordul Salisbury şi plenipotenţiarii italiani.

Preşedintele procedéză la vot.

Comitele Andrassy primesce propunerea lordului Salisbuy şi a comitelui Corti, dară cu speranţa, că ea va aduce o soluţiune care ar urma să garanteze pacea.

D. Waddington este de părere a se admite represintanţii români, şi speră că acéstă dovadă de interes va înlesni aderarea României la decisiunea Congresului ori-care ar fi dênsa.

Obţinêndu-se voturile Angliei şi Italiei, preşedintele se adreséză la d-nii plenipotenţiari ai Rusiei.

[illegible] declară, că se unesce cu opiniunea principelui de Bismarck esprimată asupra acestei cestiuni. Scopul Rusiei este de a ajunge la o pace durabilă cât mai curênd, şi Alteţa Sa crede, că presenţa represintanţilor români este de natură a provoca discuţiuni violente. Fără a vota în contra admiterei lor, principele Gorciacoff insistă, ca opiniunea sa să se însereze în protocol.

Preşedintele stăruind, ca plenipotenţiarii ruşi să esprime într'un mod precis votul lor, comitele Şuvaloff ḑice, că pentru guvernul rus, observaţiunile adresate de către delegaţii României ar spori dificultăţile discuţiunei, de óre-ce, în adevĕr Rusia nu va suferi să i se facă acusări fără ca să se apere. Cu tóte acestea, dacă majoritatea Congresului se pronunciă pentru admitere, ple-

Aşa tot poemul este în descrieri, în tablouri, unde privim faptele desfăşurându-se, unul după altul, în ordinea naturală, precum au putut avé loc în realitate. Cu alte cuvinte, planul e simplu, şi óre cum dictat de şirul întêmplărilor. Înainte de a pune sub ochii nostri ţéra sculată în picióre, poetul ne arată pe Albert, regele Poloniei, visând renume, glorie, şi plecând spre Moldova cu o numĕrósă armată, care serbéză de mai nainte victoria, care face mult vuet, ca toţi acei ce trebue să fie bătuţi. În urmă, vedem tabĕra polonă şi tabĕra română, care, faţă în faţă, forméză un contrast, ce poetul a cătat, de sigur, a pune în lumină; în una domnesce tăcerea, alta resună de cântece şi de chiote voióse; aici, şefi şi soldaţi se desfată, ca la o vênătóre în sunetul de cupe şi de fanfare, fără a gândí la mórtea ce au să înfrunte; dincolo, ascunsă într'o pădure, armata privesce, prin nópte, zarea, ce focurile deschid pe lagĕrul vecin, şi pâlcuri de osteni, respândiţi prin poiene; se întreţin de bătăliile trecute şi de lupta ce au a susţiné, a dóua ḑi. Sosind ḑiua, Stefan Domnul apare, respândind încredere împregiurul sĕu, îmbărbătând armata prin un frumos cuvênt, plin de o suflare rĕsboinică; şi iată că începe asaltul în contra lagĕrului leşesc, încungiurat de şanţuri şi de tunuri. Asistăm la tóte încercările, ce fac Românii pentru a întra în tabĕră. Păşind sub o grindină de foc, mulţi rĕmân în urmă, căḑuţi, morţi; dar stringênd rangurile lor, ei merg înainte, până ce repezindu-se preste şanţuri, pun piciorul în lagĕr! Atuncea se încinge bătălia pe câmp, lupte, unde fie-care alege pe un dujman, descrieri reînoite din Omer, din Virgil, care întârḑie, în modul cel mai fericit, victoria din urmă, risipa dujmanilor. În sfêrşit vedem cum prinşi şi înjugaţi la plug, Polonii taie brazde pe pământul, unde are să créscă Dumbrava Roşie. Poemul sfêrşesce prin acéstă scenă de o frumósă cruḑime, de o barbarie epică! Câte-va versuri, în urmă, nu fac decât a spune cum faptul istoric, povestit în ţéră, a venit până la noi sub formă legendară.

Iată, în puţine cuvinte, cum poetul a orânduit subiectul sĕu. Înainte de a vedé cum l'a pus în lucrare, şi dacă a fost, precum eroul sĕu, biruitor în esecutarea acestui plan, să ne întrebăm până la ce grad acéstă luptă între Poloni şi Români, luată din istoria naţiunală, este în condiţiunile necesare pentru un poem epic? A întra în trecutul cunoscut, a espune şi a esplica întêmplările, este sarcina istoricului, sau a omului de stat, nu e sarcina poetului. Acolo numai, unde lipsesc monumentele, unde predomnesce întunerecul, poesia, cu razele ei străbătătóre, pĕtrunde, şi primblând lumina sa, învie acéstă lume care se perdea în umbră. Genii cei mari, spre a culege materialul lor epic, au mers până la marginile antichităţii fabulóse, pentrucă timpurile, unde înspirarea este cu totul liberă, sûnt cele mai bune pentru operele închipuirii. Trebue înainte de tóte, ca istoria să pótă fi transportată, înfrumseţată de memoria populară; trebue ca ómenii şi faptele să apară într'o depărtare care măresce figura lor, şi apĕră credinţa nóstră; trebue, cel puţin, când timpurile nu presintă aceste condiţiuni privilegiate, ca poetul să se simtă în libertate, aşa încât să facă chiar din ceea ce împrumută dela tradiţie, sau dela adevĕrul istoric, lucrarea înspirată a cugetării sale.

Aplicând la Dumbrava Roşie aceste principii, recunoscute şi primite de tótă lumea, s'ar crede, la ântâia vedere, că faptul istoric, preste care nu a trecut încă patru secule, nu este îndestul de departe pentru o poesie epică. Dar, esaminând mai de aprópe, putem ḑice că, pe când istoria de patru sute de ani este în ţĕrile civilisate mai mult pĕtrunsă, mai bine cunoscută decât acea de eri, la noi nu e tot aşa. Afară de cronicele nóstre, care vorbesc de domni, de bătălii, dar care nu spun nimica despre caracterele, despre causele şi efectele lor, despre starea ţĕrei, afară de aceste documente fórte puţine, dar pline de neajunsuri, ce mai avem noi? Avem, sciu, la universităţile nóstre, catedre de istorie; dar nevinovăţia lor scientifică este destul de bună pentru a lăsa pe poet liber de a visa pe câmpul trecutului! Închipuirea puté să-şi facă partea frumósă în alcătuirea acestui poem; cărările Dumbrăvei Roşie au destulă umbră şi destul mister pentru a nu

nipotenţiarii ruşi nu vor putea să voéscă singuri depărtarea contra-ţicĕtorilor, şi nu se opun la propunerea lordului Salisbury.

Plenipotenţiarii otomani ne făcênd nici o objecţiune, principele de Bismarck ţice, că a voit să subordoneze votul său acelui al puterilor interesate într'un mod special şi consimte asemenea, în numele Germaniei, la admiterea representanţilor României.

Comitele Andrassy esprimă dorinţa, ca delegaţii României să fie ascultaţi în aceleaşi condiţiuni ca ministrii Greciei.

Preşedintele anunţă, în consecinţă, că se invită representanţii României a lua parte la şedinţa viitóre de Luni.

Congresul începe discuţiunea articolelor tratatului de la San Stefano, relativ la România. Preşedintele cetesce aliniatul I al art. V astfel conceptat:

„Sublima Pórtă recunósce independinţa României, care va face se valoreze drepturile sale la o îndemnitate ce se va desbate de către ambele părţi.

Preşedintele întrébă dacă Congresul este dispus a manţiné fără condiţiune principiul ce figuréză în acel aliniat, s'au de a subordina acest principiu casului, când România ar voi să primésca întinderi teritoriale, ce dênsa se pare de acum că refusă. Alteţa Sa nu are o părere personală asupra acestui punct, dar doresce să afle dacă representanţii altor puteri consideră independinţa României ca legată de recunóscerea de către acest principat, a tratatului de la San Stefano în totalitate, şi dacă nu privesc prin urmare ca legată una de alta, ambele cestiuni de independinţă şi de măriri teritoriale.

Comitele Corti observă, că preliminările tratatului de la San Stefano au fost făcute între Rusia şi Turcia, şi că România nu a putut să ia parte la acele preliminări, fiind pusă sub suzeranitatea Porţii. Escelenţa Sa nu crede că ar fi drept, ca principatul să fie în acelaş grad legat, precum este guvernul otoman. El nu crede, că ar fi oportun să se facă ca independinţa României să atârne de adesiunea ei, la stipulaţiunile ce o concerne.

Comitele Şuvaloff nu împărtăşesce acéstă părere. România a proclamat, în adevĕr, însăşi independinţa sa, dar acéstă independinţă nu póte fi efectivă, fără consimţimêntul Europei şi Congresul este în drept de a statua fără a căuta dacă România este angagiată sau nu prin celelalte articole ale tractatului de la San Stefano.

Lordul Beaconsfield a vĕţut, cu cea mai mare părere de reu, stipulaţiunile articolului XIX a tratatului de la San Stefano relative la Basarabia. Mai întâiu acéstă combinaţiune este o imicstiune în tratatul de la 1856 şi numai o estremă necesitate ar fi putut scusa schimbarea a unui act atât de solemn; ce e mai mult, nu s'a făcut pomenire de acéstă necesitate; al doilea, pentru Escelenţa Sa ar fi o gravă eróre, de a considera acéstă stipulaţiune ca un simplu schimb de teritor între dóue state. Articolele 4 şi 20 ale tratatului de la Paris constituiesc un angagiament luat între puterile Europene şi Rusia, cu scopul de a asigura libera navigaţiune pe Dunăre şi Escelenţa Sa nu găsesce nici o garanţie în privinţa acestei libertăţi în tratatul de la San Stefano. Prin art. 4 al tratatului de la 1856, puterile aliate s'au angagiat a restitui Imperiului Rusiei tóte pămênturile ocupate de trupele sale, dar sub condiţiunea arĕtată la art. 20, că o rectificare a fruntariei ruse va avé loc în Basarabia pentru a da o siguranţă mai mare pentru libera navigaţiune pe Dunăre Era dar un angagiament luat către Europa. Aţi însă guvernul rus 'şi propune reţinerea pămênturilor restituate fără să îndeplinéscă condiţiunile sub care a fost restituate. Primul plenipotenţiar al Engliterei cere pentru o situaţiune aşa de gravă tótă solicitudinea Înaltei Adunări. Lordul Beaconsfield deplânge ingerinţa acésta în tratatul de la Paris, şi protestéză contra ei, fără să se preocupe, dacă schimbul este sancţionat sau nu de posesorul actual. Cei alţi sĕmnatari ai tractatului de la Paris, declinând ori ce intervenţiune în acéstă afacere primul plenipotenţiar al Marei Britanie, n'ar puté să povĕţuéscă pe guvernul Reginei, să manţie cu forţa stipulaţiunile acestui tratat, dar protestéză în contra acestui schimb şi aştéptă esplicaţiunile, ce colegii sei din Rusia ar puté da asupra angagiamentelor, ce Suveranul lor va lua pentru apĕrarea libertăţei Dunărei.

Principele Gorciacoff crede, ca şi lordul Beaconsfield, că libera navigaţiune a Dunărei este un interes eurepean, dar Alteţa Sa nu vede ce influinţă cesiunea Basarabiei ar puté avé asupra liberei navigaţiuni pe Dunăre. România n'a contribuit în nimic la ameliorarea navigaţiunei Dunărei. Fără îndoială, tractatul de la Paris a dat Moldovei o parte din Basarabia şi Delta Dunărei, dar la 1857 aceléşi puteri a înapoiat Delta Turcilor, făcênd astfel Moldovei un serviciu nefiind dênsa în stare de a esecuta lucrările necesare pentru liberul acces a gurei de la Sulina. De atunci comisiunea europénă a Dunărei a esecutat mari lucrări, care a avut de resultat avantage importante pentru comerciul lumei.

Alteţa Sa, considerând cestiunea sub alt punct de vedere amintesce, că la 1856 Basarabia a fost legată numai de Moldova, la o epocă, când principatele trebuiau să remâie despărţite. Mai la urmă, Valachia şi Moldova s'au unit împotriva tractatului de la Paris, şi fără nici o grije de împotrivire a cabinetelor europene. Principatele Unite au ales un domnitor străin căruia, altmintrelea, Alteţa Sa îi pórtă cel mai profund respect: situaţiunea deci nu mai este tot aceeaşi, ca mai înainte. Principele declară în fine, că guvernul seu n'ar puté nici într'un chip să părăséscă acéstă cestiune, şi speră, că lordul Beaconsfield nu va persista asupra obiecţiunelor sale, când Escelenţa Sa va fi încredinţată, că libertatea Dunărei nu va fi lovită de loc prin retrocesiunea Basarabiei.

Comitele Şuvaloff ţice, că dacă a înţeles bine observaţiunile d-lui prim-plenipotenţiar al Engliterei nobilul lord regretă, că tractatul de la San Stefano constituie o imicstiune în tratatul de la 1856, prin care Rusia s'a angagiat în faţa Europei. D. plenipotenţiar al Rusiei crede, de datoria sa, să amintéscă, că tractatul de la San Stefano este o convenţiune preliminară, ne avênd forţă obligătóre decât între cele dóue puteri contractante, şi prin care Rusia a voit să însciinţeze mai dinainte pe guvernul turc de ce are să cĕră mai târţiu Europei. Cu acéstă intenţiune Rusia a venit la Congres după o luptă lungă şi victorióşă. Nobilul lord a adăogat, că nu privesce retrocesiunea Basarabiei ca necesară. Comitele Şuvaloff cugetă că lordul Beaconsfield n'ar puté să nu recunóscă că, pe câtă vreme o naţiune 'şi a reluat posesiunea unei părţi de teritoriu răpită de un resboiu trecut, este dificil de a obţiné, că o naţiune să renunţe la un teritoriu dobândit din nou. În ceea ce privesce libera navigaţiune a Dunărei, d. plenipotenţiar al Rusiei va presenta óre cari esplicaţiuni, cari 'i se par îndestulătóre spre a satisface pe lordul Beaconsfield. Rusia ar fi putut privi cestiunea Basarabiei ca o cestiune de ambiţiune si de interes s'au ca o cestiune de onóre. Rusia a voit să o reducă la o cestiune de onóre şi pentru aceea nu cere înapoierea părţilor teritoriului, a căruia posesiune ar fi putut să constituie o ameninţare s'au cel puţin o ingerinţă în libera navigaţiune a fluviului. În fine, ea oferă, în schimb, României un teritoriu mai întins, cucerit cu preţul sângelui ei şi care trebuie să fie considerat ca bine luat. Comitele Şuvaloff este convins, că România nu perde acest schimb. În ce privesce integritatea şi independinţa României, Escelenţa Sa crede cu lordul Beaconsfield, că asemenea principii nu trebuiesc să fie esprimate numai prin cuvinte, dară trebuiesc să fie óre cum o realitate. Însă, România n'ar puté să a pere în realitate independinţa şi întegritatea ei, pe câtă vreme va persista a trăi pe pămênturile unui mare Imperiu, care se vede în drept de a revindica un petec din vechiul seu teritoriu. Comitele Şuvaloff este tare încredinţat, că România însăşi, ca şi Europa întrégă, are interes a vedea acéstă cestiune resolvată în sensul aspiraţiunelor legitime ale Rusiei.

Principele Gorciacoff doresce a adăoga o observaţiune relativă la valórea schimbului.

România n'ar obţiné numai, după un rĕsboiu la care a luat parte, independinţa şi derâmarea fortăreţelor cari 'i ameninţau siguranţa. În favórea ei s'a stipulat anecsiuni eventuale, cari ar mări teritoriul seu în proporţiunea de 3,500 chilometri pătraţi în întindere de 80,000 capete ca populaţiune, în comparaţie cu ce ar ceda, şi care 'i va asigura, afară de Delta Dunărei, ce i s'a fost luat de Europa la 1857, nisce districte fertile, ca Babadaghul şi un bun port de comerciu pe marea Négră.

Guvernul Imperial al Rusiei este hotărît deci nu numai de a manţiné, un drept dară a se pune pe calea echităţei, regulând pe base mutuale avantagióse, cu guvernul român o cestiune fără soluţiunea căreia ar fi imposibil de a se stabili între Rusia şi România bunele raporturi necesare la consolidarea păcei în Orient.

Alteţa Sa consideră, că aceste consideraţiuni arată în destul, că Rusia nu cere mai mult de cât dă. Principele Gorciacoff mai vrea să amintéscă că, în realitate, tóte drepturile şi privelegiile României 'i au fost asigurate prin sângele rus. Nu s'a încheiat nici un tractat între Rusia şi Turcia de un secol, fără a se stipula ceva în favórea Românilor. Alteţa Sa doresce să mai adaogă o observaţiune psyhologică şi regretă de a constata că, dacă în viaţa privată, se întêmplă adeseori, că făcênd un serviciu unui amic, el să devie pe urmă vrăjmaş, acest adevĕr se aplică mai mult încă în politică. Principele Gorciacoff se mărginesce a cita esemplul Românilor, şi crede că observaţiunea sa póte să liniscéscă în totul pe acei cari se temé, că Rusia va dobândi devotamêntul absolut al populaţiunelor în favórea cărora 'şi-a impus cele mai mari sacrificii.

Principele de Bismarck declară că, în cât privesce necesitatea de a asigura libera navigaţiune pe Dunăre, împărtăşesce cu totul ideile d-lui prim-plenipotenţiar al Engliterei, dar nu vede că este o conecsitate între libertatea Dunărei şi retrocesiunea Basarabiei. Se asociază, în ce privesce Basarabia, cu opiniunea plenipotenţiarilor ruşi, avênd în vedere mai puţin interesele Rusiei de cât pacea statornică a Europei. Alteţa Sa crede că tractatul de la Paris ar fi fost mai solid dacă s'ar fi înlăturat acéstă cestiune de amor propriu, acéstă micşórare de teritoriu, care nu atingea de loc puterea unui Imperiu aşa de mare. Principele de Bismarck cugetă că opera Congresului ar fi completă, dacă Înalta Adunare ar lăsa să subsiste o disposiţiune de la care ar atârna în viitor o amintire durerósă pentru naţiunea rusă, pe câtă vreme schimbul propus nu pare a fi contrar intereselor României. Se teme că Congresul nevoind a satisface simţimêntul istoric ál Rusiei, să nu micşoreze sorţii dăinuirei operei sale.

Preşedintele crede însă, că ar fi preferabil de a amâna discuţiunea până în momentul, în care representanţii români vor fi fost ascultaţi în şedinţa de Lunea viitóre. Apoi adaogă, că doresce a pune la ordinea ţilei a viitórei şedinţe, dacă va fi locul, cestiunea Muntenegrului după ce se va termina aceea a României.

Acéstă propunere este acceptată de Congres şi şedinţa se rădică la órele 4 şi jumătate.

(Urméză sĕmnăturile plenipotenţiarilor).

Listă de contribuire

pentru soldaţii răniţi în Bosnia şi Erţegovina şi familiile reserviştilor.

Escel. Sa Înalt prea Sânţitul Archiepiscop şi Metropolit Miron Romanul	100 fl.
Archimandritul şi Vicariul archiepp. Nicolau Popea . .	20 „
Protosincelul archieppiscopesc Dr. Ilarion Puşcariu . .	10 „
Protosincelul archiepiscopesc Nicanor Frateş . . .	10 „
Actuariul metropolitan Petru Petroviciu	5 „
Eugen Brote, proprietar . . .	5 „
Dr. D. P. Barcianu, profesor .	5 „
Antonie Bechnitz, comerciant	6 „
Ioan Bechnitz	3 „
Nicolau Cristea, asesor consistorial şi redactor	5 „
Simion Popescu*)	2 „
Moise Lazar, asesor consistorial	5 „
Moise Toma, archivar consist.	5 „
Dr. Dimitrie Răcuciu, advocat	5 „
Ioan Popescu, profes. seminarial	5 „
Ioan Hannia, dir. şi prof. sem.	5 „
Dr. Ioan Borcia, advocat . .	10 „
Grigoriu Mateiu, comerciant .	8 „
Georgiu Mateiu, comerciant .	3 „
Basiliu P. Hărşan, advocat	3 „
Constantin Stezar, cap. c. r. în pensiune	10 „
Laolaltă .	230 fl.

Contribuiri bine voitóre se primesc şi se administréză mai departe de

Redacţiunea „Telegrafului Român"

Sibiiu în 29 Septembre 1878.

*) Lista până aci fiind tipărita numai întro parte a ediţiunei numĕrului ultim să reproduce şi în numĕrul de faţă. Red.

Varietăţi.

* (Postal). În Huniedóră este de ocupat postul magistrului postal. Cauţiune: 200 fl. Sălariu anual: 432 fl., 60 fl. paşal de cancelarie şi 822 fl. paşal de transportare. Cererile sûnt a se adresa direcţiunei postale din Sibiiu până la ultima Septemvrie.

* (Decoraţie). Dumineca trecută pe la órele 11, Înalt Présânţitul Metropolit al Moldovei, Iosif Naniescu, a primit dela Maiestatea Sa Împĕratul Rusiei, insigniile decoraţiei Sf. Anna clasa I-a, cari insignii i s'au fost transmis de d. Iacobsohn consulul rus din Iaşi. Atât înmănuarea cât şi primirea au fost însoţite de felicitări şi mulţămiri reciproce. Ceremonia acésta s'a făcut în salonul Metropolitului, unde au fost presenţi clerul şi mai multe persóne din societatea iaşană. Tot dela guvernul rus s'au mai decorat şi alţi funcţionari mai înalţi, însă cu decoraţii de clase mai inferióre.

* (Pentru ajutorirea familiilo celor mobilisaţi). Reuniunea în grădina Herman şi festivitatea populară în Dumbravă, arangiate de comitetul pentru ajutorirea celor mobilisaţi şi răniţi, au reuşit peste tóte aşteptările. Venitul curat ce a adus aceste petreceri va întrece suma de fi. 2000.

* (Scolastic). Înscrierile la gimnasiul din Brad pe an. scol. 1878/9 se vor începe în 31 Aug. şi vor dura până în 4 Septemvrie, când se vor incepe prelegerile. Cei cari voiesc a cerceta acest gimnasiu să se presenteze în acestea ţile cu părinţii séu curatorii lor aducênd cu sine şi didactrul, care pentru cei din fost. com. Zarand este 2 fl. şi pentru străini 4 fl. pe an, la subsemnata direcţiune.

Direcţiunea

N. I. Mihălţan, prot.

* (Omor). În 15 August în comuna Copşa mare un locuitor

---

spăria inspirarea! Un singur lucru sta împrotivă; desnodămêntul faptelor, biruinţa Românilor şi înjugarea Polonilor, este un lucru cunoscut de toţi prin cronică sau prin tradiţie, şi când scim de mai nainte cum are să sfêrşéscă un poem, este mult mai greu de a ne întorce la cetire. Când însă, un poet înţelege a suspenda catastrofa prin episode naturale, a sĕmâna pe drum lucruri neprevĕţute, frumóse surprinderi, atunci sûntem fericiţi de a ne întârzia cu dênsul, şi, urmându'l, culegem după el, plăceri de curiositate cu atât mai vii cu cât sûnt mai puţin aşteptate. Dacă el scie totodată a crea tipuri atrăgĕtóre, la care să ne fie drag a priví, atuncea nici nu'i mai cerem să sfêrşéscă! Acéstă artă, cum este ea întrebuinţată în acest poem? Ce rol a jucat închipuirea? Ce lacrimi a inventat poetul pentru a susţiné interesul, pentru a ne îndemna şi a ne ori în Dumbravă? Avem să judecăm prin câte-va esemple, care ne vor autorisa în urmă atât a da laudele ce merită, fără îndoială, cât şi a face reservele ce admiraţiunea însăşi nu se póte împedeca de a pune.

(Va urma).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(sas) de aici, sugrumă pe o femeiă nóptea în casa ei, şi anume o legà strins cu dóuĕ cârpe de grumaḑi şi apoi o lovi atâta cu capul de pămênt până ce nefericita trebuí se móră; cutezătoriul acestei fapte prea uricióse se află deja la umbră mărturisind, că el pentru aceea a omorit pe respectiva, căci fiindu-i dator începù pe calea legei al sili să-i plătéscă datoria.

* (Canalul de la Küstenge la Cernavoda). S'a vorbit de construirea unui canal, care să lege Cernavoda cu Küstenge în linie paralelă cu calea ferată.

Acéstă propunere, care trebue să ne intereseze fórte mult, a găsit, — după cum afirmă „Vocea Covurlului" — un ecou puternic în ómenii de afaceri din strĕinătate. O companie belgiană e pe calea, de a solicita de la guvernul român acéstă întreprindere, spre a o esecuta cu cheltuiala şi pe rizicul seu, cu condiţie însă, de a i se da un drept de tacsă fluvială, pentru un numĕr definit de ani.

„Rom lib."

*(Recolta în diferite state). În ḑilele de 26 şi 27 August, a fost, în Viena, la rotonda vechiului palat al industriei, un têrg internaţionale de cereale. Din comunicările ce sau făcut la începutul celei dintâiu sedinţe, ḑice „Le Messager de Vienne", resultă că, în mai tótă Europa, grâul a suferit mai mult séu mai puţin din causa ploilor şi că, dacă din punctul de vedere al cantităţii, recolta este destul de abundinte, ea lasă mult de dorit in privinţa calităţii.

Austria are o recoltă mai bună decât de mijloc, şi póte esporta 12 până la 13 milióne cuintale de grâu şi de făină, 2½ milióne cuintale de sĕcara, 4—5 milióne cuintale de orz şi aprópe 3 milióne cuintale de ovĕs. Recolta porumbului promite a fi bună: starea cartofilor dă loc la numĕróse plângeri.

În Germania, recolta e mai rea decât de mijloc în Prusia şi în mai multe ţinuturi de la méḑă-nópte, mai bună decât de mijloc în regiunile de la centru şi fórte mulţămitóre în Palatinat, în Würtemberg şi în Bavaria meridionale.

În Elveţia, recolta grâului se evaluéză la 80% din recolta de mijloc, la 90 a orzului şa sĕcărei şi la 100 a porumbului ş'a ovĕsului; starea cartofilor fiind rea, se crede că pentru a satisface trebuinţa consumatorilor se vor împorta vre 3½ milióne cuintale metrice de grâu.

În Francia, recolta grâului e cu 20 la sută mai slabă decât de mijloc; cât pentru calitate, în generale e fórte satisfăcătóre.

În Marea Bretaniă, recolta grâului e mult mai bună de cât în 1877; a orzului şi ovĕsului e mai pre jos de cea mijlociă; cartofii s'aştéptă să fiă tot ca anul trecut.

Belgia are o recoltă de mijloc.

În Polonia, recoltă e de miḑloc şi calitatea grâului e bună. Rusia are o recoltă de mijloc. Statele-Unite au recoltă mai bună de cât în anul trecut. Statele-Unite şi Rusia vor puté esporta.

PARTEA SCIENTIFICĂ şi LITERARĂ.

Instrucţiune

pentru conferinţele învĕţătorilor români gr. res. din diecesa Caransebeşului în 1878.

Istoria naturală în scóla populară.

(După Kehr).

(Urmare).

2. Interesul empiric, desvoltat în băiat, îl va face a observa cu nerăbdare corpurile naturei şi a-şi mărí cercul cunoscinţelor sale. Dară curênd va simţí lipsa de a-şi procura orientare în mulţimea şi varietatea nemărginită a corpurilor, a întroduce o ordine, o unitate; fără care interesul empiric îl va duce până acolo, de va priví natura întrégă de o agrămădire confusă, de un caos nemărginit. Instrucţiunea în istoria naturală va trebuí şi să îngrigiască în a dóua linie de a destepta în copil interesul logic intelectual, care îl va face se caute totdéuna semnele comune a le diferitelor corpuri şi a le aşesa în grupe deosebite procurând băiatului orientare în lumea, cel încungiură. Fără acest interes, băiatul nu va avé nimic de a ne observa, dacă îi vom ḑice, că vulturul e flutur mare, că fagul e macriş înalt, ca cărbunele e aur negru s. a. Un esemplu pentru lipsa interesului intelectual putem afla la pruncul cel mic, când se jócă făcându-şi chipuri de lut seu céră şi punênd lupul în rênd cu mielul, nu are grijă de armonia acestora; ba dacă i s'a frânt mielului vr'un picior, îl proptesce de lup: „Na, odihnescete, că te dóre piciorul". El de sigur nu ar face-o, dacă ar cunósce insuşirile lupului şi a le mielului. Copilul înaintând în etate i se ivesce lipsa de a face distincţiune logică; spre scopul acesta va trebuí să se desvólte în el încă de timpuriu interesul logic. În negligarea acestui interes avem să aflăm causa multor rele, ca esemplu: superstiţiunea. Aşadară scopul învĕţămêntului în istoria naturală e, a desvolta pre lângă interesul emperic şi cel logic sau intelectual.

De mare însemnătate e şi desteptarea interesului estetic adecă desteptarea interesului de a distinge ceea ce e frumos de ceea ce e urit. Colori şi forme frumóse presentate copilului nu remân fără împresiune asupra inimei lui; frumseţa pe care o vede scolariul întrupată în natura patriei sale, io face iubită, şi producênd simţemintele estetice îi poleiesce gustul, îi nobilitéză inima. Instrucţiunea în istoria naturală ar suferí mult cu privire la scopul, care trebuie să-l urmăréscă, dacă ar întrelăsa de a presenta copilului frumseţa naturei cu colori cât se póte de vii şi a contribuí la desvoltarea estetică a acestuia. Instrucţiunea în istoria naturală se va apropia cu atâta mai tare de scopul seu, cu cât i va succede mai bine de a face, ca şi frumseţa naturei să-l împintenéscă pe copil în studiul naturei, adecă cu cât va sci se desvólte în mĕsură mai mare interesul estetic.

4. În strînsa legătură cu interesul estetic stă şi interesul religios. Cu cât va da învĕţătoriul mai multă ansă la contemplarea estetică a naturei, cu atât va contribuí mai mult la desvoltarea interesului religios. Sub acest interes pricepem dorul neastâmpĕrat de a ne apropia de Creatoriul lumei. Frumseţa naturei io face copilului scumpa şi 'l conduce la apreţiarea ei; acésta dă nascere admiraţiunei, el vrênd nevrênd se va îmbulzi cu întrebările: de unde sûnt aceste tóte? Cine le-a făcut? Un neastêmpĕr îi va cuprinde inima. Noi nu vom fi în stare a-i da deslucirile, care l'ar puté îndestulí, căci într'ênsul va esista deja idea despre înţelepciunea şi puterea nemărginită atât de viu, încât nóuĕ nu ne va remâné alta, decât ai da nume ḑicând în ton umilit: Acésta e D-ḑeu. —

Cu cât îi va succede învĕţătoriului a se apropia mai tare de scopul acesta împătrat, cu atâta va fi mai demn de chiămarea sa în asta directiune, cu atâta scóla va aduce fructe mai salutarie, care mai târḑiu vor serví de basa progresului şi bună stării poporului.

Scóla însă nu va puté ajunge nici când scopul acesta, dacă se va îndestulí cu îngreunarea memoriei băieţilor prin grămădirea de nume seci scóse din cărţi, sau prin învĕţarea dearostul a definiţiunilor şi clasificaţiunilor abstracte, pentru copil nepricepute. Totatâta îi va succede şi prin înfrumseţarea prelegerii cu enaraţiuni admirabile despre corpurile naturei, anecdote etc., care de comun sûnt mai frumóse decât ce sûnt adevĕrate, cugetând a produce în băiat interes pentru istoria naturală. Copilul în fine resfăţat prin istorióre de aceste interesante, va umbla numai după raritătţi şi nu va avé păcienţă de a se ocupa cu corpurile de acasă şi de tóte ḑilele.

Devenind în chiar scopul, pe care învĕţămêntul în istoria naturală are să-l urmăréscă, şi pe care nici când nu e permis a-l perde dinaintea ochilor: ni se împune datorinţa a întreba după mijlócele cele mai potrivite spre ajungerea scopului acestuia.

II. Mijlócele..

Mijlócele de care trebue se ne servim spre ajungerea scopului nostru sûnt de natură materială şi formală.

Mijlócele materiale ni le dă însăşi natura pri corpurile sale. Corpurile naturei, care voim a le cunósce, şi care forméză materia de învĕţământ, sûnt mijlócele materiale.

Sub mijloc formal pricepem modul, în care corpurile naturei trebue să se presenteze copilului, sau în ce chip trebue băiatul să facă cunoscinţă cu corpurile naturei.

Pentru că mijlócele materiale cuprind însine materia de învĕţământ, iară cele formale modul de împărtăşire; noi vom puté respunde la întrebarea: care sûnt mijlócele cele mai bune? atunci, când vom sci, care e materia de învĕţământ cea mai bună şi care e modul de împărtăşire cel mai bun. Spre scopul acesta ni se împune datorinţa de a vorbí 1). Despre alegerea materiei de învĕţământ. 2). Despre metod. 3). Avênd materia alésă şi cunoscênd metodul, a împărţi materia alésă, adecă a construa planul de învĕţământ.

A) Alegerea materiei de învĕţământ.

La alegerea materiei trebue să fim cu băgare de samă la următórele:

1. Alege pentru învĕţămêntul în istoria naturală corpuri naturale ale patriei tale. Ar fi o absurditate a începe istoria naturală cu finicii Africei, cu arborii gigantici ai Asiei sau cu ferele periculóse a le Americei, adecă cu lucruri străine şi îndepărtate, pe care copilul nici când nu le-a vĕḑut şi póte că nici nu le va vedé. Scóla poporală va puté obţinea resultate bune dar şi folositórea numai prin presentarea acelor corpuri, care se află nemijlocit în giurul seu, sau care se pot înfăţişa în natură înaintea ochilor băiatului. O deschidere ori cât de viă nu va duce la scop, dacă copilul nu vede ceea ce se descrie. Acésta recerinţă, precum şi folosul, care-l trage ţeranul din cunoscinţa naturei în care trăiesce, ne împune datorinţa de a alege corpuri a le patriei nóstre şi dintre aceste mai înainte acelea, care se află mai aprópe de esperinţa băiatului.

2. Alege corpuri naturale de cele mai *simple*, dară se pórte pe sine cât se póte de chiar *tipul caracteristic* al mai multor corpuri. Am greşi, dacă am începe d. e. în Botanică cu păpădia, romonița, códa şorecelului etc. care au flori compuse din mai multe floricele. Pentru copil aceea e mai bun, ce e mai simplu. Mai departe se recere, ca corpurile alese se pórte cât se póte de chiar şi învederat tipul caracteristic a mai multor corpuri, care apoi să servéscă de representante a unei grupe întregi, d. e. pentru răpitórele cu patru picióre vom lua mai nainte pisica şi vom reflecta totdéuna la ea vorbind mai târḑiu despre tigru, leu, ris, leopard etc. Pisica va fi representantele grupei acestei. În Botanică vom alege d. e. fasolea sau mazĕrea de representante al plântelor cu flórea fluturată şi vom grupa tóte plântele de feliul acesta în giurul ei. Mijlócele de intuiţiune, care nu areta chiar şi bine ceea ce trebue să arete, nu sûnt pentru scóla poporală.

3. Alegerea trebue să fiă *practică*, adecă să se facă din punctul de vedere al folosului sau stricăciunei. Naturalistului învĕţat e tot una, că óre cutare animal, plântă sau mineral e de folos mai mare sau mai mic. Sciinţa are interes pentru lucrul cel mai neînsemnat în asemenea mĕsură, ca pentru cel de cea mai mare însemnătate. Scólei poporale înse nu e totatâta. Ea trebue să purcédă la alegerea materiei şi din punct de vedere practic, adecă se pună mai mult pond de aceea, ce e de însemnătate mai mare în economie, comerciu, industrie etc.

4. La alegere să nu luăm prea mult. Mai bine e a lua mai puţin şi a cerceta bine şi fundamental, decât a lua mult şi a tracta numai superficial. Cine ia mult are mai mare merite decât acela care ia numai puţin; dar cine ia mult pe conta celui bun, acela face mult mai puţin decât acela care tractéză numai puţin. Timpul scurt de care dispune scóla poporală precum şi considerarea, care trebue să o avem faţă de elev, ne împune precauţiunea acésta; căci uşor să inundéză spiritul băiatului de materiă prea multă şi nu va mai simţi uşurinţă şi libĕrtate de lucru, fără care dispare tot interesul.

(Va urma).

Sciri ultime.

(După „S. d. T. B.")

Viena, 8 Septembre n. După o însciinţare a gen. m. Zach, acesta a trebuit eri după améḑi după trei óre să sisteze atacul mai departe contra posiţiunei celei intărite a inimicului dela Bichaci şi să se intórcă la Zavalie (în Croaţia Red. T. R.). Detaiurile despre perderile considerabile încă lipsesc.

Viena, 9 Septembre n. (Oficial). Fiind ocupată Trebinie, insurgenţii au atacat jumĕtatea de batalion, care remăsese să păzéscă podul de preste Trebinița, atacul însă fu după o jumĕtate de óră respins decisiv. Cu ocasiunea acésta a căḑut 1 locotenent superior şi 6 soldaţi, 8 nu se scie unde se află. Şi trupele care campéză la Trebinie fură molestate de puşcături din culele dimpregiur; contra acestora s'au trimis 2 companii.

In anunciata luptă la Bihaci- fură răniţi colonelul Le Hay, vice-colon. Cocotovici şi 14 oficieri; 2 oficieri sûnt morţi, 2 oficieri nu se scie unde se află; 400 soldaţi răniţi.

Bursa de Viena

din 9 Septembre n. 1878.

Metalicele 5%	61 60
Împrumutul naţ. 5% (argint)	63 30
Împrumutul de stat din 1860	112 —
Acţiuni de bancă	808 —
Acţiuni de credit	242 25
London	115 80
Argint	100 —
Galbin	5 50
Napoleon d'aur (poli)	9 28
Valuta nóuă imperială germână	57 15

Economic.

Făgăraş, 30 August n. Pro hectolitră: Grâ fl. 6.50—7.—; grâu sĕcăreţ fl. 5.50—6.20, sĕcară 4.50—4.80; cucuruz fl. 5.50—5.80 ovĕs fl. 1.90—2.[illegible] Mălaiu fl. 9.—, mazere fl. 7—. linte fl. 10—, fasole fl. 6.—, prune uscate fl. 8 slăninăpro 100 chilo fl. 68—70, sĕu brut fl. —38, sĕu de lumânări fl. 58. unsóre de porc pro chilo fl. 68—70. fên pro 100 chilo fl. —, cartofi fl. , pro chilo carne de vită cr. 38 carne de vitel cr. 38—40, carne de porc cr. 44 carne de óie 38 cr. Tĕrgul de adi a fost slab cercetat. Sĕcară nu s'a adus mai de loc. Timpul frumos şi cald.

Redactor respunḑĕtor: Nicolau Cristea.

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

BCU Cluj / Central University Library Cluj